

28.02.2023

Asia/21

§ 121

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle Maurinkatu 1:n ja Liisankatu 1:n suojeluesityksestä ja Museoviras- ton lausunnosta

HEL 2023-000091 T 10 03 10

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi lausunnon kaupunginhallitukselle:

Kaupunkiympäristölautakunta puolsi Museoviraston lausuntoa ja näkee että kohteiden suojelu rakennusperintölain nojalla on perusteltua. Suojelu on vireillä olevan asemakaavamuutoksen tavoitteiden mukaista eikä haittaa kaavoitusta.

Kaupunkiympäristölautakunta katsoi, että Museoviraston esitys suojelun kohdentamiseksi ja tavoitteiksi on alkuperäisen kasarmirakennusten osalta perusteltu ja kattava, eikä kaupunkiympäristölautakunnalla ole siihen huomautettavaa. Suojelun kohdentamisessa tulee ottaa huomioon kaavoituksen tavoitteet kiinteistöjen kehittämisen ja pihan täydennysrakentamisen osalta. Suojelun myötä olemassa olevien kohteiden kulttuuri- ja rakennushistorialliset arvot voidaan turvata ja luoda kaupunkiympäristöön uusi kerrostuma ympäristöön soveltuvalla tavalla.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Irene Siljama, arkkitehti, puhelin: 09 310 33174
irene.siljama(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Sijaintikartta
- 2 ELY-keskuksen lausuntopyyntö 3.2.2020
- 3 ELY-keskus, ilmoitus rakennussuojeluasian vireille tulosta 27.9.2019
- 4 Museoviraston lausunto 29.1.2020
- 5 As. Oy Pohjoisranta 22:n lausunto 25.2.2020
- 6 As. Oy Kiholinnan lausunto 28.2.2020

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt Helsingin kaupungin lausuntoa suojeluesityksestä ja Museoviraston lausunnosta.

Uudenmaan ELY-keskus on Senaatti-kiinteistöjen pyynnöstä käynnistänyt prosessin Maurinkatu 1:ssä ja Liisankatu 1:ssä sijaitsevien kahden kasmirakennuksen suojelemiseksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) säännösten nojalla. Kohteet sijaitsevat Helsingin Kruununhaassa (kiinteistötunnus 91-1-20-9) ja ovat Suomen valtion omistamat. Senaatti-kiinteistöt toimii omistajan hallinnollisena edustajana.

Kiinteistön kaksi rakennusta on suojeltu 18.9.1980 annetulla valtioneuvoston päätöksellä valtion omistamien kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelusta annetun asetuksen nojalla (278/1965, sittemmin 480/1985). Valtion luopuessa kiinteistöstä on ELY-keskus käynnistänyt suojeluprosessin rakennusperintölain 11 §:n mukaisesti.

ELY-keskus varaa hallintolain (434/2003) 34 §:n 1 momentissa säädetyssä tarkoituksessa rakennusperintölain 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuille asianosaisille tilaisuuden lausunnon antamiseen rakennussuojeluesityksestä.

Samalla varataan tilaisuus vastineen antamiseen Museoviraston lausunnosta.

Museo toteaa lausunnossaan, että kohteilla on rakennusperintölain 8 §:n tarkoittamaa valtakunnallista merkitystä edustavuuden (kohta 3), historiallisen todistusvoimaisuuden (kohta 5) ja alkuperäisyyden (kohta 4) osalta. Museovirasto esittää lausunnossaan myös ehdotuksen suojelun kohdentamiseksi ja määräyksiksi. ”Suojelutarve kohdistuu rakennusten ulkoasuun, rakennusrunkoon, keskeisiin sisätiloihin ja kiinteään sisustukseen sekä kiinteistönrajojen mukaiseen pihapiiriin.”

Korttelin muut taloyhtiöt ovat lausuneet suojeluasiasta. Pohjoisranta 22 kannattaa lausunnossaan vuodelta 2019 ”rakennusten suojelemista”, etenkin korostaen ”rakennusten avoimen ja niiden historialliseen käyttöön olennaisesti kuuluneen piha-alueen säilyttämistä avoimena”. Asunto Oy Kiholinna, osoitteessa Pohjoisranta 24, kannattaa lausunnossaan vuodelta 2020 ”Museoviraston ehdotusta kyseisten rakennusten ja niiden ympäristön suojelumääräyksiksi”.

Kohde ja kaavoitustilanne

Maurinkatu 1:n ja Liisankatu 1:n kaksi kasarmirakennusta sijaitsevat 1. kaupunginosan (Kruununhaka) korttelin 20 tontilla 9. Kivirakenteinen kasarmikompleksi rakennettiin 1880-luvulla, arkkitehti Evert Lagerspetzin suunnittelemana. Rakennukset rakennettiin Uudenmaan pataljoonan käyttöön ja ne olivat ajanmukaiset ja edistykselliset teknisten järjestelmiensä osalta.

Vuonna 1900 yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehti Jac Ahrenberg suunnitteli rakennuksiin 3 krs:n laajennukset. Molempien rakennusten kolmatta kerrosta laajennettiin opetus- ja musiikkikomennuskuntia varten. Tarkk'ampujapataljoonat lakkautettiin 1900-luvun alussa. Rakennukset ovat olleet viime aikoihin asti Suomen puolustusvoimien käytössä lukuun ottamatta jaksoa 1901–1918, jolloin rakennukset olivat venäläisten hallussa.

1920-luvulla Liisankadun siipeen sijoittui Sotakorkeakoulu (nyk. Maanpuolustuskorkeakoulu), Sotatieteellinen keskuskirjasto, Sotahistoriallinen toimisto sekä Sota-arkisto. Maurinkadun siipi säilyi vielä kasarmina. Sotakorkeakoulu muutti pois 1998, minkä jälkeen Liisankadun tilat olivat Sotamuseon käytössä 2016 asti.

Tontin kaksi rakennusta on suojeltu 18.9.1980 annetulla valtioneuvoston päätöksellä valtion omistamien kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelusta annetun asetuksen nojalla (278/1965, sittemmin 480/1985).

Helsingin yleiskaavassa 2016 tontti kuuluu Kantakaupunki C2 -alueeseen, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena.

Maurinkatu 1:n ja Liisankatu 1:n tontti kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön, Helsingin emipre-keskusta ja kivikaupunki.

Helsingin maanalaisessa yleiskaavassa nro 12704 (tullut voimaan 19.8.2021) tontti sisältyy aluemerkinän ”Keskustan maanalaisen kehittämisen kohdealue” alle.

Voimassa olevassa asemakaavassa (nro 5014, vahvistettu 6.6.1962) kasarmirakennukset sijaitsevat yleisten rakennusten korttelialueella eikä rakennuksia ympäristöineen ole siinä suojeltu.

Alueella on voimassa rakennuskielto asemakaavan muuttamiseksi. Kielto kohdistuu rakennusten maantaso- ja 1. kerroksissa sijaitsevien myymälä-, liike- ja toimitilojen muuttamiseen asuinkäyttöön.

Maurinkatu 1 ja Liisankatu 1 tontilla on vireillä asemakaavan muutos, joka mahdollistaa olemassa olevien kasarmirakennusten käyttötarkoituksen muutoksen sekä täydennysrakentamista sisäpihalle ja Maurinkadun varteen. Tavoitteena on, että Sotamuseon käytössä olleet kasarmirakennukset suojellaan ja että niille löytyy suojelun puitteissa uusi käyttö. Lisäksi pyritään mahdollistamaan täydennysrakentaminen korttelissa ja sijoittamaan uusi päiväkotialueelle.

Suunnittelutilanne

Rakennuksen myyntiä ja siihen liittyvää asetussuojelun lakkauttamista ryhdyttiin valmistelemaan Senaatti-kiinteistöjen aloitteesta. Museovirasto ja ympäristöministeriö totesivat lausunnoissaan vuonna 2014 ja 2015, että rakennuksen luovuttamiselle valtiolta ei ole estettä. Tulevan omistajanvaihdoksen johdosta Uudenmaan ELY-keskus otti vuonna 2019 harkittavakseen kasarmirakennusten suojelemisen rakennusperintölain säännösten nojalla.

Museovirasto pitää osoitteessa Maurinkatu 1 ja Liisankatu 1 sijaitsevien kasarmirakennusten suojelua rakennusperintölain nojalla aiheellisenä, koska kohde on valtakunnallisesti merkittävä. Asiaa koskevassa lausunnossaan (29.1.2020) virasto toteaa, että kasarmirakennuksilla on merkitystä osana Helsingin korkeatasoista varuskunta-arkkitehtuuria, sotilasrakentamisen historiaa sekä Yleisten rakennusten ylihallituksen suunnittelutyötä ja valtion rakennustoimea. Kasarmirakennuksilla on merkittävä rooli nuoren pääkaupungin näyttävässä julkisessa rakentamisessa sekä Kruununhaan kaupunginosan rakentumisessa. Lisäksi kohteella on rakennusperintölain tarkoittamaa merkitystä ilmentämällä Suomen maanpuolustuksen historiaa autonomian ja itsenäisyyden aikana sekä kohteiden alkuperäisyyden osalta. Suojelun tarve kohdistuu rakennusten ulkoasuun, rakennusrunkoon, keskeisiin sisätiloihin ja kiinteään sisustukseen sekä kiinteistönrajojen mukaiseen pihapiiriin.

Asemakaavoituspalvelu käynnisti vuonna 2019 keskustelut Senaatti-kiinteistöjen kanssa kohteen kehittämisen mahdollisuuksista. Asemakaavan muutosprosessi käynnistyi, koska käyttö korttelin arvorakennuksissa päättyi, ja valtio valmistelee kohteiden myyntiä. Kaavamuu-
toksen tavoitteena on, että Sotamuseon käytössä olleet kasarmirakennukset suojellaan ja että niille löytyy käyttötarkoitus, joka mahdollistaa arvokkaiden tilojen, rakenteiden ja julkisivujen säilymisen. Lisäksi pyritään mahdollistamaan täydennysrakentaminen korttelissa.

Kaavatyön yhteydessä suunnitellaan tonttijakoa, olemassa olevat kasarmirakennukset sijoittuvat yhdelle tontille ja suunnitellut uudisrakennukset toiselle tontille.

Osoitteessa Maurinkatu 1 ja Liisankatu 1 sijaitsevien kasarmirakennusten suojelu rakennusperintölain nojalla on kaupunkiympäristölautakunnan näkökulmasta perusteltua. Suojelu tulisi kohdentaa niin, että se mahdollistaa rakennuksen kunnostamisen uuteen käyttöön sekä siihen liittyvät lähiympäristön järjestelyt. Museoviraston ehdotuksessa suojelumääräyksiksi esitetään mm. että ”korjaamisen lähtökohtana on suojeltujen rakenteiden, rakennusosien, materiaalien ja pintojen säilyminen.” ja että ”rakennuksen korjaus- ja muutostöissä on kuultava Museovirastoa”. Määräykset antavat hyvät edellytykset jatkossa neuvotella kunnostuksen ja uudiskäytön edellyttämistä muutostöistä. Rakennuksen välistä piha-aluetta koskeva määräys, ”piha-aluetta on ylläpidettävä vaikutelmaltaan avoimena” saattaa rajoittaa lisärankentamista. Museovirasto on ollut mukana kaavaprosessissa ohjaamassa suunnitelmia ja on puoltanut maltillista täydennysrakentamista piha-alueella.

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan asiasta lausunnon kaupunginhallitukselle 7.3.2023 mennessä.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Irene Siljama, arkkitehti, puhelin: 09 310 33174
irene.siljama(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Sijaintikartta
- 2 ELY-keskuksen lausuntopyyntö 3.2.2020
- 3 ELY-keskus, ilmoitus rakennussuojeluasian vireille tulosta 27.9.2019
- 4 Museoviraston lausunto 29.1.2020
- 5 As. Oy Pohjoisranta 22:n lausunto 25.2.2020
- 6 As. Oy Kiholinnan lausunto 28.2.2020

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Valmistelija